

Recenzja

M. NEBEL & G. PHILIPPI. (red.). 2005. **Die Moose Baden-Württembergs. Band 3: Spezieller Teil (Bryophyta: Sphagnopsida, Marchantiophyta, Anthocerotophyta)**. 487 str., 222 mapy rozmieszczenia, 156 wielobarwnych fotografii. Opr., format 17,3 × 24,5 cm. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart (Hohenheim). Cena: 35 €. ISBN-10: 3-8001-3278-8 & ISBN-13: 978-3-8001-3278-2.

Po czteroletniej przerwie trafia do rąk briologów trzeci i zarazem ostatni tom Flory mszaków Badenii-Wirtembergii¹, trzeciego co do wielkości kraju związkowego Niemiec. Zawiera on opracowania klasy torfowców (*Sphagnopsida*) oraz gromad wątrobowców (*Marchantiophyta*) i glewików (*Anthocerotophyta*). Na badanym obszarze są one reprezentowane przez 226 gatunków, z których do torfowców należą 32 gatunki zaliczane do jednego rodzaju *Sphagnum*, do wątrobowców 191 gatunków, 4 podgatunki i 3 odmiany należące do 61 rodzajów oraz do glewików tylko 3 gatunki z dwóch rodzajów. Oprócz nich zamieszczone tu zostały krótkie informacje o kilkunastu gatunkach, np. *Sphagnum lindbergii*, *S. strictum*, *S. molle*, *S. pulchrum*, *Cephaloziella integerrima*, *C. grimsulana*, *Marsupella commutata*, *Gymnomitrium obtusum* i jednym rodzaju (*Hygrobiella*), które dotychczas nie były stwierdzone, ale są możliwe do odnalezienia na badanym obszarze.

Ujęcia taksonomiczne prezentowane w omawianej Florze są dobrze ugruntowane w literaturze i powszechnie akceptowane. Również nazewnictwo odznacza się dużą poprawnością, chociaż w niektórych przypadkach autorzy używają niewłaściwych nazw, np. *Sphagnum auriculatum* zamiast *S. denticulatum* (ta znacznie starsza nazwa umieszczona jest w liście synonimów akceptowanej nazwy), *S. nemoreum* w miejsce *S. capillifolium* i *Cephaloziella arctica* zamiast *C. varians*. Niepoprawne są również nazwiska autorów nazw dwóch sekcji *Sphagnum*: sect. *Rigida* (Lindb.) Schlieph. i sect. *Subsecunda* Lindb., którymi poprawnie są '(Lindb.) Limpr.' w pierwszym i '(Lindb.) Schimp.' w drugim przypadku.

Układ Flory i sposób prezentacji danych jest dokładnie taki sam jak w obu poprzednich tomach. Wszystkie taksony są krótko scharakteryzowane, ale ich nazwy nie są opatrzone danymi bibliograficznymi. Obok opisu morfologicznego, dla każdego taksonu podane są dane ekologiczne, chorologiczne oraz informacje o zagrożeniach i ochronie. Lokalne rozmieszczenie geograficzne przedstawione jest na mapach punktowych w siatce prostokątów o bokach ok. 12,4 × 11,3 km. Dane o ogólnym rozmieszczeniu geograficznym na ogół aktualne, chociaż w przypadku *Lophozia excisa* pominięte jest występowanie tego gatunku na Antarktydzie. Dla tego gatunku oraz *Barbilophozia hatcheri* brak także informacji o mapach ogólnego rozmieszczenia opublikowanych w 2000 r. w *The Liverwort Flora of Antarctica* przez H. Bednarek-Ochyra i współpracowników. Pokroje większości gatunków zilustrowane są wspaniałymi kolorowymi fotografiami, chociaż w pewnych wypadkach pożądanymi byłyby ryciny kreskowe ukazujące rozmaite struktury o charakterze diagnostycznym. Klucze do oznaczania gatunków i rodzajów są poprawnie skonstruowane i oparte na cechach sporofitu i gametofitu, a dla dwóch dużych rodzajów *Jungermannia* i *Cephalozia* dołączone są pomocnicze klucze uwzględniające wyłącznie cechy wegetatywne. Tom zamyka 5 kluczy do oznaczania rodzajów i taksonów ponadrodzajowych mszaków stwierdzonych w Badenii-Wirtembergii, słowniczek terminologiczny oraz bardzo obszerny wykaz cytowanej literatury. Ten ostatni wydaje się niepełny, gdyż niektóre pozycje są pominięte, np. prace Ehrharta z 1780 r. i Linneusza z 1751 r., cytowane na str. 9 w tomie trzecim.

Autorom i redaktorom należy pogratulować tego wybitnego dzieła. Prezentuje ono nie tylko bardzo wysoki poziom naukowy, ale również edytorski i poligraficzny. Może być ono wzorem dla wszystkich Flor lokalnych, a jego przydatność na pewno będzie wykraczać poza granice Badenii-Wirtembergii. – RYSZARD OCHYRA, ul. Gotańska 15/25, 30-619 Kraków, Polska.

¹ Patrz recenzje R. Ochyry, *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 8: 301–302 i 9: 310 (2002).